

- jegyzet
33. Uo. 67. p.
 34. Uo. 68. p.
 35. Uo. 69. p.
 36. Uo. 72. p.
 37. Tanterv és utasítás 540–05/172–1930 6. p.
 38. Uo. 13. p.
 39. III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus 5. p.
 40. Uo. 7. p.
 41. Uo. 191–192. p.
 42. Uo. 262–263. p.
 43. Uo. 311–313. p.
 44. Uo. 187–189. p.
 45. Pukánszky–Németh: Neveléstörténet III. 198. p.
 46. Tanterv és utasítás 2495/1932. 29. p.
 47. Uo. 55. p.
 48. Tanterv és utasítás 3304/1937. 37. p.
 49. Uo. 45. p.
 50. Tanterv és utasítás a református népiskola részére 266. p.
 51. Uo. 270. p.
 52. Uo. 274. p.
 53. Uo. 276–277. p.
 54. Tanterv és utasítás 32.400/936. 3–7. p.
 55. Uo. 8. p.
 56. Uo. 9. p.
 57. Uo. 10. p.
 58. Uo. 22–23. p.
 59. Tanterv és utasítás 300/1935. 4–5. p.
 60. Uo. 11. p.
 61. Uo. 13–14. p.
 62. Uo. 21. p.
 63. Tanterv és utasítás 1301/1936. 13. p.
 64. Uo. 14. p.
 65. Uo. 16. p.
 66. Uo. 19–22. p.
 67. Részletes utasítások... 62. p.
 68. Uo. 65. p.
 69. Uo. 68–69. p.
 70. Uo. 79. p.
 71. Uo. 80. p.
 72. Joó Tibor: A magyar nemzeteszme 185. p.

Stankó György

Nyilasok a parlamentben

Előszó

A dolgozat első három fejezete a nemzetiszocializmus fogalmával, hazai kialakulásával, pártokbani megtestesülésével foglalkozik. Ezeket azért tartottam szükségesnek bevenni, mert a későbbiek megértését elősegítik. A nemzetiszocialista képviselők tényleges képviselőházi tevékenységének ismertetésére a negyedik és ötödik fejezetben kerül sor, az 1935–1939-es, illetve az 1939–1944-es képviselőházi ciklushoz kapcsolódóan. Az 1944. október 16. utáni tevékenységünkkel nem foglalkoztam, mivel a képviselőház munkáját már nem tudta folytatni.

1. Mi a nemzetiszocializmus?

A nemzetiszocializmusra az alábbi konjunktív feltételek érvényesek, melyekből több is megjelenhet egyik-másik fasiszta elméletben vagy rendszerben, de sohasem együttesen:

a) következetesség a fajelméletben, *b)* szilárd ellenségkép, *c)* kizárólagos, totalisztikus és expanzív ideológia, *d)* totalitárius hatalmi berendezkedés a gazdaságban (liberalizmus ellenesség), kultúrában, társadalomban (civil szerveződések elfojtása), információs rendszerben (propaganda), jogban (jogbizonytalanság, egyes érvényes jogszabályok ki nem hirdetése,

visszamenőleges hatályú jogalkotás), e) az a–d) pontokból következő terror, f) individualizmus ellenesség, g) szocializmus ellenesség, h) az f–g pontokhoz kapcsolódóan, a „faji kollektívum” középpontba kerülése, i) pszichés tényezők: az aktív cselekvők részéről küldetéstudat, a befogadók részéről csodavárás, j) működőképes megvalósuláshoz szükséges a nagy terület és főleg a népesség nagy létszáma.

2. A nemzetiszocializmus magyarországi megjelenése

2. 1. Társadalmi háttér, előzmények

A társadalmi háttérrel kapcsolatban Benedetto Croce állítását fogadom el, aki ugyan megállapítását a fasizmusra tette, de az éppúgy érvényes a nemzetiszocializmusra is. Dimitrov marxista definícióját cáfolja, amikor kijelenti, hogy nem egy osztály vagy osztályok csoportjának a mozgalmáról van szó, amely más osztályok ellen irányul, hiszen valamennyi osztály körében talált támogatást. Nem igaz, hogy a nagyipar támogatta elsősorban, így a fasizmus nem a kapitalizmus utolsó kísérlete a szocialista forradalom elodázására, hanem morális betegség.¹

Azt azonban megállapíthatjuk, hogy bizonyos rétegek esetében a szélsőséges gondolatok preferálása hangsúlyosabb volt. Ezek közé tartoznak Magyarországon az elsővilágháború után a hivatalnokok – akikből a nemzetiességi törekvések és a munkásság megmozdulásai „nemzetfenntartó” reakciót váltottak ki –, főleg a világháború és a forradalmak hatására a tisztikar tagjai és a dszentrik.

Megállapíthatjuk, hogy főleg a középosztályra hatnak az ilyen ideológiák, lévén, talán nekik volt a legbizonytalanabb az egzisztenciájuk. A nagy gazdasági válság hatására azonban megnőtt a csatlakozó szegényparasztok, munkások, lumpenelemek száma.

A magyarországi ideológiai előzmények közül a legfontosabb a „szegedi gondolat”, amelyben már megjelent a totális állam eszméje, a fajelmélet (ezen belül az antiszemitizmus, melynek háború előtti és alatti előzményei is voltak, amihez hozzájött még a kommunista diktatúra, amit gyakran csak „40 zsidó népbiztos garázdálkodásaként” említettek), valamint a nacionalizmus szélsőséges változatai (turánizmus, hungarizmus).

2. 2. Külföldi hatások és hasonlóságok

Német „elvtársaikhoz” hasonlóan a magyar náciáknál is központi szerepet töltött be a szociális demagógia, az erőszak alkalmazása, a vezéreszme, az expanzió, a nevelés, illetve az állampolgárság kérdése.

Ezekkel az egyes pártok és programjaik ismertetésénél, valamint képviselőik országgyűlési szereplésének tárgyalásánál foglalkozom részletesebben. Mivel az erőszak alkalmazása nem tartozik a parlamenti munka bevett módszerei közé, ezért itt jegyzem meg, hogy az erőszak elsősorban a zsidók ellen irányult, bár tény, hogy a kérdés „rendezését” kezdetben viszonylag békés úton kívánták elérni (pl. Madagaszkárba telepítéssel), de idővel előtérbe kerültek a fizikai bántalmazások, támadások, terrorakciók, mint amilyen az 1939. február 3-án, a Dohány utcai zsinagógából távozók ellen elkövetett merénylet is volt, amely az imrédysták „ál-nemzetiszocializmusával” szemben álló nyilasok radikalizmusát is mutatta.

3. „Nemzetiszocialista kaleidoszkóp”

Magyarországon a '30-as években egymás után tűntek fel a magukat nemzeti szocialistának valló pártok, „pártocskák”, mozgalmak. Ezzel párhuzamosan a náciizmus lényegéből fa-

kadóan önjelölt „vezérek” sora is felbukkant. Ez a fejezet ezekkel a pártokkal, átalakulásaikkal, egyesüléseikkel foglalkozik, elősegítve a későbbiek megértését, követését.

3. 1. A kaszáskeresztesek²

1931-ben alakult meg a Nemzeti Szocialista Magyar Munkáspárt, amely 1933-tól Kaszás-keresztes Mozgalom néven is ismeretes volt. Ideológiájának fő összetevői a szegedi gondolat, a német náciizmus és a vallásos küldetéstudat. A párt fő bázisa a Nyírség és az alföldi tanyavilág kulturálisan elmaradott népessége volt. A Dunántúlon a német nemzetiség körében szervezkedtek. Működésük két szakaszra osztható: 1931–1934 eleje és 1934–1936. Az első időszaknak az elején Böszörmény Zoltán és Meskó Zoltán küzdött a „vezérségért”.

Böszörmény elszegényedett dzsentri családból származott. A hírhedt Prónay-különítmény „munkájában” vett részt, majd az ÉME hivatalos lapjánál, a „Hazánk”-nál dolgozott. A MOVE-nak is tagja volt, majd az 1921-től beindult újságnál, „A Nép”-nél helyezkedett el. 1931-ben találkozott Hitlerrel. Valószínűleg támogatást kapott a német testvérpárttól és talán egyes magyar tőkés csoportoktól is. 1932-ben „Nemzeti Szocialista” címen alapított lapot. Böszörmény a párton belül radikálisnak számított, szemben Meskóval, aki mérsékeltebb volt, inkább a középosztályra támaszkodott volna, kormányzóhű volt és a törvényesség betartása mellett voksolt. Ő korábban kisgazdapárti, majd NEP politikus volt.

Ellentétük végül 1932 nyarán pártszakadáshoz vezetett, Meskó távozott és létrehozta a Magyar Nemzeti Szocialista Munkáspártot. A párt jelvénye a horogkereszt volt, ez a 145.500/1933. BM sz. körrendelet után, amely az idegen államok felségjelvényeinek használatát magyar szervezetek számára betiltotta, kaszáskeresztre változott. A mozgalom folyamatosan igyekezett felhívni magára a figyelmet, módszereik közé tartozott a provokáció. 1932. július 19-én jelent meg a párt kiáltványa és programja.³ A kiáltvány Magyarországot „sémita paradicsom”-nak nevezi, ahol a zsidók üzérkednek, miközben a demokratikus és liberális sajtó korrump, uszít, ferdít, rágalmoz és letörni igyekszik a nemzeti érzést. A forradalmat is a zsidók „nyakába varrja” mondván, hogy az 1918. októberi kormány 80%-ban, a kommunista pedig 99%-ban zsidókból állt. A magyar intellektuális ifjúság azért nyomorog, mert nem jut munkához, mivel ezeket a pályákat (orvos, kereskedő, ügyvéd, mérnök, tanár) a zsidók előzönlöttek. A kiáltvány tartalmaz még egy listát, a szerintük a náciizmussal rokonszenvezőkről: Rothermere lord, Mussolini, Borah szenátor, MacDonald, Kemal pasa, Hoover elnök...

A programot azért érdemes kicsit részletesebben ismertetni, mert a többi nemzetiszocialista párt is ezeket vagy ezekhez hasonló pontokat hirdetett.

- Az 1914-es terület visszaállítását, minden magyar visszatelepítését követeli. A más nyelvű őslakosoknak teljes kulturális szabadságot és autonómiát kíván.
- Anyagi javak arányos elosztása. Általános, egyenlő és titkos választójog.
- Állampolgári egyenlőség.
- Állampolgár csak néptárs lehet, aki csak turáni és árja származású egyén lehet, tekintet nélkül vallására. Zsidó nem lehet néptárs.
- Az állam gondoskodik polgárai megélhetéséről. Ha ez máshogy nem megy, az idegenek kitelepítésével.
- Háború révén szerzett vagyonok elkobzása.
- Az 1880 óta bevándorolt üzérek vagyonának elkobzása.
- Kamatrabzsolgaság letörése. Szociális adóreform. Létminimum biztosítása.
- 500 katasztrális hold feletti birtokok, amelyek nem két nemzedék óta vannak a tulajdo-

nosuk birtokában vagy nem azért kapta, mert a haza javára cselekedett, elkobzandók.

- Az üzérekre halálbüntetés és vagyonelkobzás.
- Egészséges középosztály megteremtése.
- Államosítás.
- Nem néptárs ne folytathasson Magyarországon intellektuális, vagyoni, vállalkozási stb. tevékenységet, ingatlanja ne lehessen, szellemi termékük csak anyanyelvükön jelenhessen meg. Csak eredeti nevüket használhassák.
- Anyaság-, népegészség-, gyermek- és nővédelem kiterjesztése.
- Szigorú törvények azon művészeti és irodalmi irány ellen, amely népeletünkre, ősi hagyományainkra bomlasztó hatással van.
- Büntető, kereskedelmi, váltó, részvény, biztosítási jognak a magyar dolgozók érdekeinek megfelelő kicserélése. Magyarország államfője csak vérbeli magyar lehessen.

A párt történetének második szakaszában megnő a bázison és a vezetőségen belül a szegényparasztok részaránya. A féktelen szociális demagógia miatt az addigi vezetők jórésze távozott. Barcsay pl. új pártot alapított Nemzetiek Pártja néven, 1933 második felében Nemzeti Szocialista Magyar Dolgozók Pártja néven. 1934-ben Festetics Magyar Nemzeti Szocialista Pártjához csatlakozott. A hatóságok a fokozódó radikalizmusra válaszul erőszakkal léptek fel, amely 1935–36-ban megakasztotta a mozgalom fejlődését.

Bár a pártok egyenruhaviselését betiltották, 1934-ben pedig belügyi rendelettel a katonai alakulatokat feloszlatták, a pártba belépők legtöbbje valamilyen rangot kapott, sőt 1935-től Böszörmény tiszti rangokat is osztogatott. 1936 májusára felkelést szerveztek, amely brutális keretek között zajlott volna le. 1936. április 25-én azonban Böszörményt letartóztatták. A tárgyalásra 1937. október 18–20. között került sor. Böszörményt 32 havi börtönre ítélték, míg a pártot a Darányi-kormány feloszlatta.

3. 2. Nemzeti Szocialista Magyar Földműves és Munkáspárt

1932. június 16-án alakult és még aznap közzétették kiáltványukat és programjukat.⁴ Vezetői – a már ismert Meskó Zoltán mellett – gr. Pálffy Fidél és Szüts István. Jelvényük az 1933. szeptember 6-i betiltásig szintén a horogkereszt volt. Meskó pártja később a Nemzeti Szocialista Párt lett, amelynek már a nyilaskereszt volt a szimbóluma. Meskót a kormányhoz közeli beállítottsága miatt „dísznyilasnak” tartották. A program sok helyen teljesen megegyezett a Böszörmény-párt programjával. Néhány eltérés: A választójogot – amellyel, hogy általánossá, egyenlővé és titkossá, – kötelezővé is tennék, az alsópapság védelme, és valamivel konkrétabb szociális intézkedések (pl. uzsoraterhek 60%-os csökkentése a dolgozók szerszámjának, házá-
nak, földjének, felszerelésének, műhelyének intézményes védelme)

Idővel Magyar Nemzeti Szocialista Pártra változtatták az elnevezésüket, az 1939-es választásokra a Salló János és Rajniss Ferenc által 1936-ban alapított Nemzeti Front (Magyar Szocialista Néppárt) egy része is csatlakozott hozzájuk.

3. 3. Magyar Nemzeti Szocialista Párt (Festetics-féle)

A párt vezetője gr. Festetics Sándor volt, akit 1931-ben Enyingen egységespárti programmal választottak meg képviselőnek. 1934-ben kilépett a NEP-ből és a nemzeti szocialista gondolatot kezdte terjeszteni lapjának a „Mezőföld”-nek a segítségével. Az 1935-ös választásokon a párt két mandátumot szerzett, egyet Enyingen, egyet Debrecenben. A két képviselő azonban összekülönbözött és Balogh 1936-ban kilépett a pártból és az Egyesült Nemzeti

Szocialista Párthoz csatlakozott, melyet az évben hozott létre gr. Pálffy Fidél.

3. 4. Szálasi pártjai

Szálasi Ferenc katonai tisztviselői családból származott. A katonai hivatást választva a ranglétrán gyorsan haladt előre, azonban 1935-ben – vezérkari őrnagyként – kérte a nyugdíjazását, mivel felettesei helytelenítették politikai aktivitását. Ezután a politika felé orientálódott.⁵ 1935 márciusának elején létrehozta a Nemzeti Akarat Pártját. Azért, hogy a párt parlamenti képviselőt szerezzen, támogatta Csoór Lajosnak, a Népakarat Párt vezetőjének a kampányát, aki azonban a megválasztása után felrúgta a megegyezést. Pártját 1937 áprilisában betiltották, de nemsokára megszervezte a Magyar Nemzeti Szocialista Pártot, amelyhez más nyilaspártok – pl. Endre László és Balogh István pártja – is csatlakoztak. Ezt a szervezetet 1938 februárjában tiltották be, Szálasi pedig 1938 augusztusában jogerősen 3 év börtönre ítélték.

1938 áprilisában Hubay Kálmán, aki „frissen” jutott be időközi választás eredményeként a lovasberényi kerületből az országgyűlésbe, megalakította a Nemzeti Szocialista Magyar Pártot, amelyhez Szálasi hívei is csatlakoztak és amely ezután Nemzeti Szocialista Párt – Hungarista Mozgalom néven szerepelt. A hungarista program 1938 március-áprilisában készült el.⁶ Hangsúlyozza, hogy a keresztény valláserkölcsiség és az évezredek magyar alkotmányosság talaján állnak, magyar módszerekkel, történelmi hagyományainknak megfelelően, törvényes eszközökkel működnek. A hatalmat a fajiságát legtisztábban megőrzött és legnagyobb számú parasztságra kívánják építeni, miközben a kisebbségek számára biztosítják, hogy népi sajátosságait, kultúrájukat megőrizhessék és a magyar birodalom szolgálatában és javára ápolhassák. A zsidókérdést szenvedélyek nélkül, de véglegesen szándékoznak megoldani. Itt lényegében a nürnbergi törvények átvételéről van szó. A zsidóságot fajnak minősítik, és mindenkit ide tartozónak számítanak, akinek nagyszülei közül minimum kettő zsidó. Számukra teljes jogú állampolgárságot nem adnának, csak a hadi kitüntetéses frontharcos, büntetlen előéletűeknek. Az 1900 január elseje utáni települési engedélyeket felülvizsgálják és a zsidóktól bevonják, kivéve, ha a fenti feltételeknek megfelelnek. Megtiltanak a zsidókkal történő házasságkötést, sőt, a zsidó családoknak csak az elsőszülött fia és elsőszülött lánya köthetne Magyarországon zsidóval házasságot, a többi csak külföldön és csak ott élhetnének családi közösségben. Korlátoznák az iparban és a kereskedelemben a részvételüket, a bankokból pedig teljesen eltávolítanák őket. Köztisztviselő is csak teljes jogú magyar állampolgár lehetne. Zsidó ügyvédek csak zsidókat képviselhetnének. Zsidók sajtóközleményt csak héber vagy jiddis nyelven írhatnak és adhatnak ki, míg zsidó szerzők könyvét magyarra fordítani és kiadni nem lehetne.

Ezt a pártot a Teleki-kormány oszlatta fel 1939. február 16-án. Hubay már márciusban „új” pártot szervezett, a Nyilaskeresztes Pártot, amely a 1939-es választások után az ország legnagyobb parlamenti ellenzéki szervezete lett. Ennek a pártnak a programja⁷ a zsidókérdésben ugyanolyan szélsőséges álláspontot képviselt, mint az előző. Üldözendőnek tekintette a zsidókkal folytatott nemi kapcsolatot is. Számukra a fegyveres szolgálatot nem tenné lehetővé. A zsidók, az idegen állampolgárok, bankok és más jogi személyek birtokait, valamint a mamutbirtokokat és a nemzetellenes szolgáltatásokért – a Habsburgoktól 1918 előtt – kapott birtokokat az állam kárpótlás ellenében meg fogja váltani. Ezeket termelészövetkezetekké fogják átalakítani. Céljuk olyan munkaállam megteremtése, amely nem a kiváltságos ezrek, hanem a sokmillió népi érdekében funkcionál.

A választásokon elért sikerek azonban átmenetinek bizonyultak, mert a nyilasok parlamentbeli szereplése és az a tény, hogy a kormánypárt a programjukból bizonyos elemeket átvett, oda vezettek, hogy az 1939 őszén megtartott pótválasztásokon kudarcot szenvedtek. Ez azt eredményezte, hogy Kóródy Tibor vezetésével egy kilenctagú képviselői csoport követelte Hubay lemondását, a parlamenti passzivitás feladását, a diktatórikus pártvezetés megszüntetését, a „forradalmi” eszközök kiküszöbölését és a politikai taktika megváltoztatását. Miután a parlamenti frakció leszavazta őket öten (Zimmer Ferenc, Halmai János, Nyireő Andor, Mosonyi Kálmán és Rácz Kálmán) kiléptek a pártból.⁸

A nemzetiségi törvényjavaslatot – amelyről később részletesen szólunk – követő vihar hatására Szendrői-Kovács Gyula és Keck Antal is önként távozott a pártból, míg Pröhle Sándornak egyháza utasítására le kellett mondania.

A Nyilaskeresztes Párt és a Magyar Nemzeti Szocialista Párt egyesülésére a Szálasi szabadságát követő hangulatban került sor 1940. szeptember 27-én. Miután a disszidens képviselők – Rácz Kálmán kivételével, aki Független Magyar Szocialista Párt néven új pártot alapított – bocsánatkéréssel visszaléptek, a Nyilaskeresztes Párt több, mint negyven képviselővel rendelkezett. A pártegyesítést nagyban „elősegítette” a németek ezirányú kívánsága.⁹ A pártot együtt tartani azonban ők sem tudták, így 1941. szeptember 12-én, Bakyval az élen 11 képviselő kilépett, közülük hárman Imrédy pártjához csatlakoztak, a többiek pedig újra megalakították a Magyar Nemzeti Szocialista Pártot. A szakadás indokaként hozták fel Szálasi felelőtlenségét, kizárólagos vezérségre törekvését és nagyzási tébolyát. 1942 februárjában Matolcsy Mátyás is elhagyta a nyilasokat és a kormánypárt soraiba ült át.¹⁰

3. 5. Keresztény nemzetiszocialisták

Ez a csoportosulás azért fontos, mert 1939 után annak az integrációnak az egyik magjává vált, amely a második legnagyobb ellenzéki frakciót jelentette a parlamentben. 1938. június 14-én jelentették be a képviselőházban a Keresztény Nemzeti Szociális Front megalakítását, melyhez hat kisgazdapárti, két kereszténypárti politikus és ifj. Balogh István csatlakozott. Később Keresztény Nemzetiszocialista Front néven működtek, melyhez Balogh már nem csatlakozott. 1939 elején a Nemzeti Front maradéka „csapódott” ide. (Ld. még 3. 2.) A Magyar Nemzeti Szocialista Párt megalakulását – ami nem tévesztendő össze az ugyanilyen nevű Festetics-párttal – napirend előtti felszólalásában Matolcsy Mátyás jelentette be 1940. június 24-én a képviselőházban. A párt (a Pálffy–Matolcsy-csoport szövetségeként létrejött Nyilaskeresztes Front utódaként) 15 képviselővel, a második legnagyobb ellenzéki erő lett. Amellett, hogy kijelentette a magyar alkotmányhoz és Magyarország Főméltóságú Kormányzó Urához való hűségüket, hangsúlyozta: „a magyar alkotmányt a kor követelményeihez kell igazítani és azt nem sajátíthatja ki sem a tőke, sem a zsidóság saját érdekeinek védelmére... Pártunk és mozgalmunk első programpontja ezért a teljes rendszerváltozás, a nemzetiszocialista munkaállam megteremtése, mert csak ebben az új életformában juthatunk a szociális igazságság Nagy-Magyarországához”. Követelték „a földkérdés gyökeres megoldását honvédelmi és nemzetvédelmi okokból, ... a zsidókérdés gyökeres megoldását (3. zsidótörvényt), ... a zsidóbirtokok azonnali igénybevétele, ... a közteher szociális felosztását, ... a hitelélet, a hadiüzemek és energiatelepek államosítását, ... szerves, átfogó, egységes, széleskörű szociálpolitika, kiépítését, ... közgazdasági reformot, ... a közéleti tisztaság megvalósítását szigorú, összeférhetetlenségi törvény drákói végrehajtásával, ... a magyarság fegyelmezett, katonás nevelését”.¹¹ A nyilasokkal való rövid együttélés után, az újjáalakult párt 1941. szeptember 24-én parlamenti szövetségre

lépett Imrédy pártjával, létrehozva a Magyar Megújulás Nemzetiszocialista Pártszövetséget, amely 33 képviselőből állt, míg Szálasiék pártja 31-ből.¹²

4. Az 1935–39-es ciklus

4. 1. Az 1935-ös választások

Az országgyűlés 1935-ös feloszlásakor egy képviselővel rendelkezett a Nemzeti Szocialista Párt (Meskó) és szintén eggyel a Magyar Nemzeti Szocialista Párt (Festetics). A különböző pártocskák – okulva a kaszások „sikerén” – a szociális demagógia eszköztárához csak mérsékeltebb formában nyúltak a kampány során, azonban a sikertelenségük fő oka a kormányzat kemény fellépése volt. Meskó Budapesten és Pest környékén, Pálffy Mosonban és Győrött, Festetics az enyingi kerületben és Debrecenben indult. A március 29. és április 7. között megtartott választások eredményeként a Magyar Nemzeti Szocialista Párt két mandátumhoz jutott, mindkettőhöz Festetics révén. Bejutott a parlamentbe a fentebb már említett módon Csoór Lajos illetve Rajniss Ferenc a Reformnemzedék „színeiben”. A nemzetiszocialista pártok az 1 424 764 nyíltan leadott szavazatból 51 094-et szereztek meg (3,6%), míg Budapesten a 249 155 érvényes szavazatból 1584-et (0,63%).¹³ Mivel Festetics mandátumai körül bonyodalmak adódtak, ezért mindkét kerületben új választásokat tartottak. Az enyingiből ismét ő került ki győztesen – itt kormánypárti jelölt nem indult –, míg Debrecenben ifj. Balogh István kerekedett felül.

4. 2. Parlamenti ténykedésük

4. 2. 1. Útkeresés

A Magyar Nemzeti Szocialista Párt képviselői a ciklus első részében leginkább arra helyezték a hangsúlyt, hogy komoly, a magyar érdekeket szem előtt tartónak ismertessék el magukat. Ezenkívül nem fejtettek ki lényeges tevékenységet ebben az időszakban, már csak számuk és politikai súlyuk miatt sem, ellenben gyakran voltak gúnyolódásoknak, támadásoknak a céltáblái. Festetics ezt azzal „vívta ki”, hogy 1918–1919 fordulóján három hétig szociáldemokrata (!) miniszterként részt vett gr. Károlyi Mihály kormányának munkájában. Gyakran vetették a szemére, hogy legfontosabb ténykedése a német Mackensen tábornok elfogása volt, illetve, hogy több képviselőtársa is ült a kor börtöneiben, ahol fizikailag is bántalmazták őket. Felszólalásaik között jelentős arányt képviseltek a választóközönségük, illetve a mezőgazdaság érdekében kifejtett megnyilatkozások. Ifj. Balogh István az 1936/37-es költségvetés általános vitája kapcsán reflektált Rupert Rezső vádjára, aki szerint Debrecenben a nemzetiszocialistákat „barna ingekkel fogdossák”, mivel a nemzetiszocializmusnak más nem áll rendelkezésére, mint a lekenyerezés. Szerinte most azok a nemzeti szocialisták, akik az 1918-as időben kommunisták voltak. Balogh válaszában kijelentette, hogy „a nemzeti szocializmus komoly ideológiai alapokra fektetett, demagógia és politika nélküli mozgalom. A csatlakozókat megtanítjuk, hogy csak magukra vannak utalva. Nincs vallás alapján különbség magyar emberek között. Ezek az emberek nem cigányok és csavargók, hanem komoly magyarok.”¹⁴ 1936. október 22-én a Darányi-kormány megalakulása alkalmából fejtette ki nézeteit, mint az Egyesült Magyar Nemzeti Szocialista Párt egyetlen képviselője. Beszédében hangoztatta, hogy nem fordul idegen eszmékhez, nacionalizmusokhoz, hanem „a magyar fajiság, lelkiség” tálján áll. Ezzel a magyar náciakat ért „németbérencség” vádja alól igyekezett tisztázni magát és pártját.¹⁵ Festetics is azt állította egy interpellációjában, hogy a magyar mozgalom nincs össze-

függésben a némettel, viszont ő úgy látta, hogy a kormány eddig korrekt és lojális volt a magyar nációkkal kapcsolatban. Mivel szerinte a német birodalom mentette meg Közép-Európát a bolsevizmustól, ezért helytelennek tartja a német nemzetiszocialista rendszer elleni izgatásokat, melybe egyházak is beszálltak mondván, hogy a hitlerizmus második bolsevizmus, amely nem egyeztethető össze a vallással. A kormányfő válaszában kifejtette, hogy amíg a cikkek nem ütköznek a magyar törvényekbe, addig nem lát okot a beavatkozásra.¹⁶

4. 2. 2. *Belügyek*

Interpellációikban gyakran felpanaszolták a nemzetiszocialistákat ért sérelmeket. Különösen hátrányosnak találták a *választójogi törvényjavaslatot*, amelyet 1937. december 30-án nyújtott be Darányi és belügyminisztere és amelynek tárgyalására 1938. március 23. és április 8. között került sor. A szélsőjobboldali képviselők ellene foglaltak állást. Balogh István a törvényjavaslatot visszaélésnek minősítette, amely kizárja a parasztságot a választójogból.¹⁷ Festetics egyenesen szörnyűnek találta mondván, hogy közel egymillió főt zár ki. Legfájóbbnak a fiatal nemzedékek joghoz nem juttatását gondolta, hiszen ők az új eszmék (értsd: a nemzetiszocializmus) hordozói. Sérelmezte, hogy a Bethlen idején 24 évre emelt korhatárt a tervezet 26-ra, bizonyos vonatkozásban még magasabbra kívánja emelni. Sajátos példát hoz fel, amikor arra hivatkozik, hogy Schuschnigg az Anschluss előtt a 24 éven felülieket kívánta megszavaztatni, míg Hitler, a bevonulása után, 20 évre csökkentette a korhatárt.¹⁸

4. 2. 3. *A zsidókérdés*

Festetics nemzeti szempontból veszélyesnek tartotta a föld szabadforgalmát, hiszen pl. csak Nyírábrány határában 600 hold földet vásároltak fel lengyelországi zsidók két év alatt.¹⁹ Az állami rend megóvása végett szükséges sajtórendészeti rendelkezések kapcsán Hubay követelte az idegen szellem kiirtását és azt, hogy „...a magyarországi sajtóban 95%-ig érvényesüljön a keresztény népelem.”²⁰ Az első zsidótörvény kapcsán – melynek szemérmesen a „Társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosítása” címet adták – Hubay 1938. május 11-én mondott beszédet. Úgy vélte, hogy az 5%-nyi zsidóságnak eddig a magyar gazdasági életben indokolatlanul sok jogot biztosítottunk. A törvényjavaslatot azért nem szavazta meg – bár az igazságügyminiszter indoklása „szép és tökéletes” –, mert a kormány ezt végleges megoldásnak tekinti. Abban az esetben tudná elfogadni, ha 1943-ig 20%-ra, 1948-ra 10%-ra, 1953-ra 5%-ra szorítanák a zsidókat. De ez is csak „elvi deklaráció volna, mert hiszen meggyőződésünk, hogy ez a kormány sem 1953-ban, sem 1948-ban, sem 1943-ban nem lesz a helyén...” Úgy találta, hogy a törvényjavaslatban kívánatosnak tartott 20%-os arány sem fog állni, mivel: a kormány kivételezhet, az 1919. augusztus 1. előtt kikeresztelkedettek nem számítanak zsidónak és a törvényjavaslat nem vonatkozik azokra a vállalatokra, amelyek 10 alkalmazottnál kevesebbet foglalkoztatnak és nem vonatkozik a Kereskedelmi és Ipar Kamrára sem.²¹ Festetics, többek között azért nem fogadta el, mert a zsidóságot továbbra is felekezeti és nem fajként kezelik, mert „megtaláljuk azt az óhajt..., hogy a zsidóság legalább nagy részben olvadjon be a magyar fajba”, lényegében a zsidóság legerősebb részének konzerválását jelenti a magyar fajjal szemben, és a szegényebb és hitükben, fajiságukban hűen kitartó zsidókat sújtja leginkább, holott őket kellett volna inkább előnyben részesíteni.²² Hubay már 1938. május 8-án interpellált a belügyminiszterhez mondván, hogy több helyen az országban zsidó bojkott indult a zsidótörvény ellen illetve a rituális vágás eltörlése ellen. Szerinte a bojkottra izgatókkal szemben teljes vagyoneklobzást kellene alkalmazni.²³

Keresztes-Fischer Ferenc válaszában kijelentette, hogy izgatás miatt a fővárosban 26 személyt helyeztek rendőri felügyelet alá. Valójában ez a mozgalom nem terjedt tovább. Ezután figyelmeztette Hubayt: „Nekem azonban azt a kérést kell intéznem a tisztelt interpelláló képviselő úrhoz és különösen azokhoz, akik az országban a háta mögött állnak: hagyják békében ezt a témát, ne piszkálják ne izgassák folyton a zsidóságot, mert a zsidóknak is vannak idegeik, azok is megijednek és ha egyszer meg vannak ijedve, akkor azok is képesek ostobaságokra.”²⁴

Hubay 1938. május 18-án az *Egyesülési szabadsággal elkövetett visszaélések megtorlása* című törvényjavaslat tárgyalásakor kijelentette, hogy *ők nem akarnak forradalmat, mert „a törvényes rendre mindennél nagyobb szükség van”, illetve „ebben az országban újabb vérontásra lehetőséget adni nem lehet.”* Megítélése szerint a törvényjavaslat nem a szélsőjobb ellen irányul, hanem a nemzetközi zsidóság szabadkőműves szervezkedése illetve a nemzetközi zsidóság magyarországi és nemzetközi bolsevista szervezkedése ellen.²⁵ A *második zsidótörvényt* (1939: IV. tc.) – amely „a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról” címet viselte – a nyilas képviselők azért nem támogatták, mert – bár faji alapon állt – nem tartották elég „hathatóságnak”, úgy vélték – és ez a későbbiekben igazolódott is –, hogy itt nem „végleges rendezés”, hanem csak toldozgatás történt. Ezen törvény alapján zsidónak minősültek mindazok – meg ha nem is voltak zsidó vallásúak –, akiknek egyik szülője vagy két nagyszülője az volt. Az értelmiségi és a közalkalmazotti pályákon a zsidók arányát 12, illetve 6%-ban szabta meg, míg az első zsidótörvény ezt 20%-ban maximálta. Mind a gazdasági, mind a szellemi élet vezetéséből való kirekesztésük elsődleges célja volt a törvényalkotóknak. Mivel politikai jogait is korlátozták (katonai szolgálat helyett munkaszolgálatra kötelezés, szavazati joguk korlátozása), így lényegében másodrangú állampolgárokká degradálták őket. A törvényjavaslat parlamenti tárgyalásával párhuzamosan a belügyminiszter feloszlatta az éppen megalakult Magyar Nemzeti Szocialista Pártot, valamint a Hungarista Pártot.

Május 4-én a kormányzó leiratában feloszlatta a képviselőházat. Az új választásokra május 28–29-én került sor, melyekből a nyilas pártok – különösen a Nyilaskeresztes Párt –, a támadások, vádaskodások ellenére („guruló márkák”), jelentősen megerősödve kerültek ki.

5. Az 1939–1944-es ciklus

A szélsőjobboldali pártok ebben az időszakban a korábbiaknál jóval élénkebb tevékenységet fejtettek ki a képviselőházban. Ez, a képviselők számszerű gyarapodása mellett, a külpolitikai helyzet változásának is betudható volt. A hitleri Németország kezdeti gyors sikerei hazai elvbarátainak is biztatást adott. A parlament – aminek az üléstermének a szélsőbaloldalon foglaltak helyet a szélsőjobboldali képviselők – első ülését 1939. június 12-én nyitotta meg Magyar-Kossa István. A nyilas korelnök karlendítéssel köszöntötte képviselőtársait...

5. 1. Az 1939-es választások

Az 1939-es választások a szélsőjobboldali pártok jelentős előretörését eredményezték. Az a szóbeli megegyezésük, hogy a kisebb pártok beolvadnak a nagyobbba, ugyan nem valósult meg, de együttműködési megállapodást kötöttek.²⁶ A nyilasok 754 234 szavazattal (21%) 28 mandátumot szerezve a 260-ból (amihez jött még 38, a Felvidékről és Kárpátaljáról behívott honatya), a parlament legjelentősebb ellenzéki erejévé váltak, kétszer annyi helyhez jutva, mint a kisgazdák (14), a szociáldemokratákat (5) pedig többszörösen felülmúlták. A legerősebbek Budapest (30%), Bács-Bodrog (30%), Győr-Moson (47%), Heves (36%), Komárom-Esztergom (34%), Nógrád (41%), Pest közép (52%)²⁷ és Észak (43%), Sopron

(38%), Szabolcs (40%), Vas (37%), Veszprém (40%) és Zala (44%) területén voltak. Az Egyesült Nemzeti Szocialista Párt 4, a Keresztény Nemzeti Szocialista Párt 3, a Nemzeti Front 3, a fajvédők 4, a Népakarat Pártja pedig 1 képviselőhöz jutott. A szélsőjobboldali pártok összesen 1 074 415 szavazatot (30%) szereztek. Egy mandátumuk megszerzéséhez átlagosan több, mint kétszer annyi szavazatra volt szükségük, mint a kormánypártnak.²⁸ A választásokat az 1938-as választójogi törvény alapján tartották meg, melyet a nyilas képviselők erősen kritizáltak, elfogadhatatlannak minősítve azt (lsd. 4. 2. 2.), és amely mintegy 300 ezer embert, míg a második zsidótörvény 80-100 ezret fosztott meg szavazati jogától.

A szélsőjobboldali pártoknál jelentős gondot okoztak az anyagiak, illetve azok hiánya. A nyilasokat azzal vádolták meg, hogy Németországból támogatják a választási kampányukat. Teleki is kijelentette, „...*hogy gurul olyan pénz is, az országba, amelyhez a nemzethez hű magyar embernek nem volna szabad nyúlnia.*”²⁹

Miután összeült az új képviselőház, a „guruló márkák” ügye is terítékre került. Hubay június 21-én azt állította, hogy ez az „aliquid semper haeret” (valami mindig ragad) elvén alapuló zsidó rágalomhadjárat, amely a miniszterelnökre is hatott. A „suttogó propaganda” szerint Zürichben azért emelkedett a pengő árfolyama, mert a németek vásárolták azt fel a nyilasok részére, ugyanakkor a kormány lapja, az Új Magyarország azt állítja, hogy a kormány nagyszerű gazdaságpolitikájának tudható ez be, tehát a kormány kettős játékot folytat. Felpanaszolta, hogy képviselőjelölteknek a választási kiadások fedezésére tiszt, illetve uzsora kölcsönt kellett felvenniük.³⁰ Teleki válaszában elmondta, hogy május 8-án és 9-én Zürichben egy nem magyar és nem is magyarországi egyén 5-600 ezer pengőt vásárolt, ami aztán az üzleti életben nem jelent meg. Mivel ez az esemény a képviselőválasztások kiírása utáni napokban történt, arra következtetett, hogy a két dolog összefügghet.³¹ A vádakot konkrétan bizonyítani azonban nem sikerült.

A választások még hónapokig szerepeltek a képviselőház előtt. 1940. január 17-én Tatár Imre azon háborgott interpellációjában, hogy adófizető, földbirtokos emberektől megvonták a szavazati jogukat, míg adót nem fizető, segélyre szoruló zsidó nőknek nem. (Budinszky bekiabálása szerint Jászapátiban halottak is szavaztak.)³² Keresztes-Fischer Ferenc válaszában rámutatott, hogy „a zsidó utánajár a dolognak, a magyar gazda pedig nem törődik azzal, hogy van-e választójoga vagy nincs.”³³

5. 2. Belügyek

5. 2. 1. A baloldallal való viszony. A bányász-sztrájk

Különösen sokat támadták Keresztes-Fischer Ferenc belügyminisztert és Sombor-Schweinitzer Józsefet, aki az államrendőrség politikai osztályának volt a vezetője, mert érzésük szerint a szélsőjobboldali pártokkal szemben sokkal kevésbé voltak elnézőek, mint a baloldali szervezetekkel (az utóbbiak azt is felrótták, hogy zsidó a felesége). Lill János egyik interpellációjában arra hívta fel a figyelmet, hogy különösen az iparvidékeken és a Felvidéken jelentős a kommunista propaganda, viszont az alkalmazott represszáliák korántsem olyan hatékonyak, mint a nemzetiszocialistákkal szembeniek.³⁴ Wirth Károly 1939 júniusában úgy látta, hogy a nyilasokat két oldalról támadják a munkásság érdekképviseletéhez való viszonyuk alapján: egyrészt, mivel nincs érdekképviseleti szervük, ezért hivatalosan a sztrájkokba nem avatkozhatnak be, ha mégis megtennék, azzal maguk elleni fellépést provokálnának; másrészt, ha nem avatkoznak be, akkor elterjesztik róluk, hogy nem védik a munkásságot.³⁵ Azért,

hogy a párt ezt az állapotot megszüntesse, létrehozta az Országos Szociális Központot, mely azonban tényleges eredményt nem tudott produkálni. Vajna Gábor a sztrájkot nemzetvédelmi szempontból vizsgálta. Elfogadhatónak tartotta, ha magasabb érdekeket, pl. honvédelmit, közvetve sem veszélyeztet és igazságos alapon áll.³⁶

A nemzeti érdekekkel szembenállt viszont az az agitáció, amit Gruber Lajos folytatott az 1940. október 8-án kezdődött bányász-sztrájk résztvevői között – amely sztrájk Salgótarjánból indulva a dorogi, a tokodi, a tatabányai és a pécsi medence bányászaira is kiterjedt –, amikor is arra biztatta őket, hogy október 20-ig tartsanak ki, mert akkor a németek a gazdasági káosz megelőzése céljából megszállják az országot.³⁷ A nyilasok támaszkodni tudtak a bányavidékeken kialakult erős szervezeteikre. A sztrájk elején a parlamentben is támogató felszólalások hangzottak el részükről, azonban a sztrájk november elején lényegében kudarcra (12%-os béremelés 30% helyett, néhány kedvezmény elérése³⁸) történő befejezése után már a szociáldemokratákat vádolták a kezdeményezéssel.³⁹

Az SZDP-t támadta Baky 1940. november 29-én, mondván, „a zsidóság nemzetrontó tevékenységét” ezen a szervezeten keresztül tudja érvényesíteni. Tűrhetetlennek minősítette, hogy a párt képviselői még mindig bírálatot mondhatnak a parlamentben, holott felelőse és előkészítője volt „az 1918–19-es vörös-patkány-forradalomnak.”⁴⁰ Többször követelték a szociáldemokrata párt feloszlását (Baky 1942. június 17-én elhangzott felszólalásában csak azért nem kívánta a miniszterelnöktől, mert az kijelentette, hogy nem fogja megtenni). Pl. 1943. november 10-én Kállay mindenkinek a tudomására hozta, hogy minden párt addig szabadon működhet, „amíg az ország rendjével, a közérdekkel, a nemzeti célokkal szembe nem kerül és a nemzeti célokat nem veszélyezteti.”⁴¹

5. 2. 2. A közigazgatás

Az 1941-es büdzsé tárgyalásakor Maróthy Károly követelte, hogy a tisztviselői gárdától ne kívánják, hogy kortescéloknak feleljen meg. A virilizmust anakronisztikusnak minősítette.⁴² (Nagy László 1942. április 29-i felszólalásában a cenzúra „túlkapásának” minősítette, hogy nem volt szabad megírni, hogy a kolozsvári virilisták 90%-a zsidó.⁴³)

Az 1943-as költségvetés vitájában Baky László szükségesnek találta a közigazgatás szellemének megváltoztatását és a rendőrök helyzetének javítását.⁴⁴ Budinszky László felrótta, hogy a közigazgatás racionalitása nem történt meg.⁴⁵

5. 2. 3. Nemzetiszocialista sérelmek

Az őket ért vélt vagy valós sérelmeket gyakran vitték az országgyűlés színe elé az 1939–44-es ciklusban is, miként tették azt korábban is. Ezen panaszok száma különösen 1939–40-ben volt jelentős, idővel azonban a hangadók internálásával, katonai szolgálatra behívásával és frontra vezénnyelésével, valamint a rendszer ellenzői számának a terület-visszacsatolások és a háborús konjunktúra hatására érezhető csökkenésével az ilyen tárgyú felszólalások megritkultak.

5. 2. 3. 1. A „3400-as rendelet”

A 3400/1938. M.E. sz. rendelet volt a nyilasok egyik fájó pontja. Ezzel Hubay is foglalkozott már 1938. június 15-i felszólalásában, mivel egy MTI jelentés szerint a Nemzeti Szocialista Magyar Párt – Hungarista Mozgalom a tagjaitól olyan nyilatkozatot követel meg, amely ebbe a jogszabályba ütközik. Ezt ő tagadta, majd kijelentette: „Nem szabad kétszínű politikai játékot játszani..., hanem tessék kimondani, hogy tisztviselő nem lehet tagja egyetlen

politikai pártnak sem..., nem lehet kipécézni valamely pártot vagy mozgalmat, amely törvényesen és alkotmányosan működik...és azt mondani, hogy ebbe pedig nem léphetsz be.”⁴⁶

Az 1938. május 20-án kiadott, *az egyesületi tagságra vonatkozó rendelkezések ellen vétő tisztviselők és egyéb alkalmazottak fegyelmi felelősségre vonásáról* szóló rendelet első bekezdésének első szakasza szerint olyan egyesületnek vagy szervezetnek nem lehetnek tagjai, amelyben az állam törvényes rendjével szembekerülhetnek, illetve tilos a részvétel olyan egyesületben vagy más szervezetben, amelynek nincs kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabály vagy amelyet feloszlattak. Mint láthatjuk, Hubay – és mások is – erre hivatkozva tartotta hátrányos megkülönböztetésnek, hogy tagjaikra is alkalmazták a rendeletet. Ugyanakkor nem vette figyelembe, hogy a második bekezdés szerint tilos olyan egyesületben, szervezetben vagy politikai pártban a tagság, amelyhez tartozás vagy a vezetőség irányában való engedelmség vagy más kötelesség megerősítésére esküt, fogadalmat, ünnepélyes ígéretet, vagy bármi más módon olyan nyilatkozatot kíván, amely lelkiismereti lekötéssel jár. Mivel azonban a Nyilas-keresztes Párt ilyen jellegű esküt követelt meg a belépéskor tagjaitól, ezért a panaszaik nem vonatkozhattak jogellenességre, csak a jogszabályt sérelmezhettk. Erre vonatkozhatott Baky László 1939. június 21-i beszéde, amelyben azt állította, hogy a rendelet lényegében megtiltja a köztisztviselőknek a szélsőjobb oldali pártokban való tagságot. Követelte, hogy a rendelet tűnjön el a magyar közéletből.⁴⁷ A további felszólalások azt jelezték, hogy a panaszok képviselők vagy nem voltak tisztában a rendelet tartalmával, vagy sajátosan értelmezték, hiszen tisztában kellett lenniük a pártesküjük szövegével. Kerekes Béla aznap azt kérdezte, hogy mi alapján történnek a kizárások, ha a rendelet nem vonatkozik pártokra, hisz a Nyilaskeresztes Párt nem társadalmi egyesület, hanem politikai párt, aminek a célkitűzéseit a BM nem kifogásolta.⁴⁸ Abonyi Ferenc augusztus 2-án azt nehezmenyezte, hogy a Beszkárt alkalmazottnak nyomtatványt kellett kitölteniük, miszerint aki közülük nyilas párttag, az 24 órán belül kilép; ellenkező esetben fegyelmi vétséget követ el.⁴⁹

A sok tiltakozás végül 1940-ben meghozta a gyümölcsét, amikor az inkriminált rendelet hatályon kívül helyezték. Ezután Budinszky László azon háborgott, hogy a belügyminiszter egy bizalmas rendeletet (820/1940) bocsátott ki a tisztviselők részére, aminek a lényege szerinte a tengelybarátság és a nemzeti szocializmus névleges vállalása, valójában pedig a tettekben való elszabotálása.⁵⁰ Keresztes-Fischer Ferenc válaszában kijelentette, hogy „a tisztviselőnek kutya-kötelessége magát annak az irányzatnak alávetni, amelyet az ország alkotmányos szervei megszabtak mindaddig, amíg ez az irányzat uralmon van.”⁵¹

5. 2. 3. 2. Az állampolgársági törvényjavaslat vitája

Eme alponban a *Magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről* szóló, 1879: L. tc. kiegészítése és módosítása miatti nyilas észrevételekrol, panaszokról lesz szó.

Gruber Lajos (1939. augusztus 1.) szerint a javaslat célja, hogy a sorsdöntő problémákról elterelje a figyelmet. Úgy találta, hogy a 8. szakasz a nemzetiszocialisták ellen szól. A (3) bekezdés szerint megfosztható lenne állampolgárságától az, aki külföldi szervezettől vagy kormánytól politikai jellegű tisztséget fogad el, illetve a (4) bekezdés szerint az, „aki az ország törvényeinek megszegésével vagy kijátszásával külföldre távozik”. Ez a tervezett rendelkezés azért érinti hátrányosan a nyilasokat, mert a Nyilaskeresztes Párt és a Hungarista Párt januári feloszlata után százával internáltak és börtönöztek be embereket. Sokan a retorziók elől külföldre menekültek. Úgyszintén megfosztható lenne az (1) bekezdés alapján, akivel szemben a bíróság az 1921: III. (a társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló) tc. alapján bűn-

tett vagy vétség miatt bűnösséget állapít meg. Mivel ez a törvény eredetileg a kommunisták ellen irányult, ezért különösen sérelmes a nyilasokra történő alkalmazása. Mindemellett azonban nem esik szó a „valutasíber galíciai zsidókról”, akik pedig „napról napra veszélyeztetik az állam gazdasági rendjét.”⁵²

Vajna Gábor szintén szól a zsidókról, mint akiknek nincs érzelmi kötődésük az országhoz. A múlt századi gründolók megszerezték ugyan maguknak az állampolgárságot, de amint gazdasági – „kereseti és sívelési” – lehetőségeik megszűnnek, azt azonnal levetik és elköltöznének.⁵³ Egy későbbi felszólalásában azt hozza fel, hogy sok zsidó nő csak azért megy Angliába megszülni gyermekét, mert akkor az automatikusan megkapja az angol állampolgárságot.⁵⁴ Ezzel szemben áll, legalábbis logikailag, akarva-akaratlanul Palló Imre, aki azt kifogásolja, hogy miért vesztik el azok az állampolgárságukat, akik a megélhetésük biztosítása miatt mennek külföldre dolgozni.⁵⁵

5. 2. 3. 3. Internálások, rendőri felügyelet

Keck Antal 1939. szeptember 27-én tartott beszéde foglalkozik részletesen a kérdéssel. Szerinte gond van az alkotmányos jogok érvényesülésével, hisz az országban 1200-an állnak rendőri felügyelet alatt, míg a nyilaskeresztes mozgalom működése óta 124 főt internáltak. Ezekre az eljárásokra minden indoklás nélkül, csak a párthoz tartozás miatt kerül sor, holott pártjuk csakúgy, mint a feloszlatott hungarista mozgalom, belügyminiszeri engedéllyel működik, tehát törvényes alapokon áll. Éppúgy, mint az állampolgársági törvény vitájánál az 1921: III. tc. alkalmazását tartják sérelmesnek – annak eredetileg kommunistaelenes szerepe miatt –, itt a 4352/1920 sz. BM rendelet alapján történő elítéléseket nehezményezi, mivel az szintén antikommunista célból született.⁵⁶ Azt, hogy azért a nemzetiszocialistákkal szembeni szabadságelvonással járó kényszerintézkedések nem szüntek meg, az is bizonyítja, hogy 1941 végén e tárgyban interpellált.⁵⁷

5. 2. 3. 4. Egyéb sérelmek

Kerekes Béla kifogásolta, hogy nyilasokat arra hivatkozva zárják ki a Vitézi Rendből, hogy annak kiskátéjának 5. pontja szerint „a vitész csak olyan társadalmi egyesületnek lehet a tagja, amelynek alapszabályai és célja a Vitézi Rend szellemével nem ellenkeznek.”⁵⁸ Budinszky László augusztus 2-án arról beszélt, hogy a Nyilaskeresztes Párt képviselőinek gyűlés megtartása iránti igényeit változatos indokokkal sorozatban utasítják el, ami a gyülekezési jog és a képviselői szólásszabadság megsértése. Ilyen kifogások a következők: a mezőgazdasági munkáktól nehogy távol maradjanak; üdülőhelyi szempontból nem kívánatos; köznyugalmi indokok; júliusban még ne számoljanak be a nyilas képviselők – mert az nem szokás; bérmlás, vasárnap, gyűléstilalom; a visszacsatolt területeken rendőrruralom van, egyáltalán nem engedélyeznek gyűléseket.⁵⁹

Ugyancsak ő kérdezte meg december 13-án, hogy az 1939: II. tc. alapján alkalmazott fokozottabb gyűléstilalom tekintetében a MÉP miért esik más elbírálás alá⁶⁰, illetve, hogy a Tisztelt Házban elhangzottakat, hivatalos jegyzőkönyveket, naplókat miért nem lehet idézni. Követelte, hogy az ügyész ne cenzúrázhassa azt, ami a képviselőházban elhangzott.⁶¹ Palló Imre augusztus 9-én a Magyar Újság betiltása ellen emelt szót.⁶²

Mindezeknek az lett a következménye, hogy Hubay 1939. szeptember 29-én bejelentette, a nemzeti szocialista pártokkal szemben érvényesülő diszkriminatív intézkedések miatt a „lát-szatparlament működéséhez nem asszisztálunk és pusztán jelenlétünkkel sem, még közvetve sem

vállalhatjuk a felelősséget egy olyan politikáért, amely az országot hitünk szerint katasztrófa és lelki meghasonulás felé viszi.” A Nyilaskeresztes Párt „fenntartja magának a jogot, hogy ön maga állapítsa meg azt az időpontot, amikor is ... a parlamenti munkába újból bekapcsolódjék.”⁶³

Ez az önkéntes távolmaradás azonban mindössze másfél hónapig, november 15-ig tartott. Aznap Jandl Lajos már követelte is a belügyminiszter lemondását, mivel öt héttel korábban igazságtalanul hurcoltak el embereket egy röplap ügy miatt.⁶⁴ Hátrányos megkülönböztetésnek számított, hogy „a honvédség tisztikara olyan nyilatkozatokat köteles aláírni becsületszóra, hogy a Nyilaskeresztes Párt tagjaival összeköttetésben nem áll...” (Vajna Gábor, 1940. november 27.)⁶⁵

5. 2. 4. A nemzetiszocialista képviselők jogsértései

Annak ellenére, hogy a törvényességet oly gyakran kérték számon a kormányon, többük korántsem viselkedett szabálytisztelő állampolgár módjára. A parlamenti mentelmi bizottságnak állandó „ügyfelei” voltak egyes nyilas képviselők, volt, aki szinte notórius szabályszegőnek számított. Pl. Hubay Kálmán mentelmi jogát csak 1939. november 28-án 12 ügy miatt függesztették fel.⁶⁶ Az eljárásra általában rágalmozgás, tiltott formaruha viselése, engedély nélküli gyűlés tartása, sajtórendészeti vétség miatt került sor. Ezeknél súlyosabb vád volt az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntett. Szálasi – akit pedig jogerősen három évi fegyházra ítélték az előzőleg említett büntett miatt – mozgalmának uralomra jutását célul kitűző szervezkedés kezdeményezője és vezetője Wirth Károly nyilas képviselő volt. A fent említett büntett, illetve a felforgató mozgalom feljelentésének elmulasztása miatt öt képviselő mentelmi jogát függesztették fel 1940 novemberében.⁶⁷ Tervük az volt, hogy miután Szálasi kiszabadították fogságából, Horthyt arra kényszerítik, hogy adja át a hatalmat vezetőjüknek. Wirth futárt menesztett Rudolf Hess-hez, hogy megtudakolja a német kormány álláspontját, de végül úgy határoztak, hogy attól függetlenül végrehajtják tervüket.⁶⁸ Szorosan kapcsolódott a tervhez a Kovarcz Emil irányította Vasúti Front, amely a puccshoz a vasutasok körében szervezett támogatókat.⁶⁹ Wirthet a Budapesti Büntető Törvényszék négy és fél év szabadságvesztésre ítélte 1940. december 21-én, amit a Kúria 1941. január 31-én tizenöt évre súlyosbított, míg Kovarczra a legfelsőbb honvédtörvényszék két évi börtönbüntetést szabott ki⁷⁰, és amely elöl Németországba szökött.

5. 2. 5. A nemzetiségi kérdés

Ez a probléma általában a németiséghez való viszonytal kapcsolatban merült fel. Érdekes módon a nyilasokat kétoldról is támadta – közvetve vagy közvetlenül – a kormánypárt. Gyakran vetették a szemükre a németbérencség vádját, ugyanakkor a helyi németeket azzal ijesztgették, hogyha a nyilasok kerülnek hatalomra, a német nyelv használatát betiltják. Már az előző országgyűlési ciklusban is hangzott el nyilas felszólalás a kérdésben. A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területeknek az országgal egyesítése kapcsán Hubay 1938 november 12-én kijelentette: „Mi, tisztelt Ház, nem lehetünk az új magyar birodalomban az a náció, amelyik süvegelteti magát.”⁷¹ A birodalom más népeit egyenjogúnak kell tekinteni – állította.

Az új képviselőházban ugyancsak ő panaszkolt fel 1939. június 21-én, hogy miközben pángermánizmussal vádolják őket, addig Sopronban sovíniszta címkével látták el a pártot mondván, a hazai németiség érdekét csak a kormánypárt képviseli. Ez utóbbit erősíti meg az is, hogy a Volksbund jelöltjei a MÉP listáján szerepeltek. Népi önkormányzatot javasolt, amit a nemzetiségi törvényjavaslatban fejtett ki.⁷² Ugyanaznap Vágó Pál szintén erről a problémá-

ról beszélt. Felemlítette, hogy a helyi lapokban gyakran vádolják őket. Erre konkrét példa a „Sopron Vármegye (címmű lap, melynek) kiadója dr. Frank, kitért zsidó, a vállalat nyomdájának igazgatói Leszner Imre és Czeinek Győző ugyancsak a választott néphez tartoznak...”⁷³

A támadások azonban nem tudhatók be egyértelműen a kormánypártnak, mivel ekkor a Volksbund és a nyilasok között meglehetősen rossz volt a viszony, mert a nyilasok nem fogadták el a Volksbund kizárólagos jogát a magyarországi németek szervezésére, illetve egyes nyilas körök valóban sovén módon viszonyultak a német iskolakérdéshez, illetve általában a német nyelvoktatáshoz. Palló Imre például 1940. június 4-i a nyolcosztályos népiskolával kapcsolatos törvényjavaslat vitájában azt kifogásolta, hogy a kereskedelmi iskolákban német nyelven is meg kell felelniük a felvételizőknek. Ez szerinte azzal járna, hogy a zsidók és a nemzetiségiek előnyben lesznek a bekerülésnél.⁷⁴

Vele szemben azonban Jandl Lajos támogatta a német nyelvoktatást, tehát a kérdésben a nyilasok is megosztottak voltak.⁷⁵ Ugyancsak ő hozta az országgyűlés elé azt a híresztelést, amely szerint a németeknek hamarosan el kell hagyniuk az országot, illetve, hogy a nemzeti-ségük miatt nem kaphatnak földbérletet. Eme kijelentése következtében hatalmas botrány tört ki a képviselőházban.⁷⁶ Végül törvényjavaslatot nyújtottak be⁷⁷, amit 1940. június 7-én jegyeztek be az indítványkönyvbe „Hubay Kálmán és Vágó Pál: Törvényjavaslat Magyar Szent Korona területén élő népcsoportok önkormányzatáról és anyakönyvvezetéséről címmel.

Még aznap Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnökének javaslatára a Ház olyan értelemben határozott, hogy a javaslatot nem nyomtatja ki és azzal érdemben sohasem foglalkozik.⁷⁸ Ekkor a kérdést szabályozó hatályos jogszabály az 1868: XLIV. tc. volt, amely szerint „Magyarország összes honpolgárai az alkotmány alapelvei szerint is politikai tekintetben egy nemzetet képeznek: az oszthatatlan, egységes magyar nemzetet, melynek e hon minden polgára, – bármely nemzetiségű legyen is – egyenjogú tagja.”

„A nemzetiszocializmus filozófiája ... olyan vitalizmus, amelyben a faj a nemzetet helyettesíti,” – állítja Polányi.⁷⁹ Míg a fasiszta elméletekben a nemzet a központi fogalom, a náciizmus a faj, a népiség, illetve a nép fogalmát emeli be ideológiájába. Ez a fogalomváltás a magyar nemzetiszocialista eszmékben is fellelhető. Ebben a törvényjavaslatban is a népiség, népcsoport, népközösség kifejezést használják a betérjesztők. Az elsőrendű cél, Nagy-Magyarország helyreállításának megvalósulásával szakítanának az asszimilációs törekvésekkel, a nem-magyar népek önálló népiségét elismernek és önkormányzatot biztosítanak számukra. Konkrétan arra törekedtek, hogy Kárpátalja ne mint terület kapjon autonómiát, hanem a ruszinok kapjanak önkormányzatot. Ez az elv azért fontos, mert a népi németek nem egy tömbben éltek, mint a ruszinok, így számukra a területi autonómia megadása nehézségekbe ütközött volna.

A javaslat főbb pontjai szerint minden „államépítő tulajdonságokkal rendelkező” népcsoportnak (a zsidó nem ilyen) joga van saját népközösség megszervezésére; az állam nem szól bele az önkormányzatukba, az államfő csak szentesíti azt; az anyanyelvű oktatást biztosítani kell; saját anyakönyvet kell bevezetni; mindenfajta beolvasztási kísérlet büntetendő lenne. A Magyar Birodalom gondolatát azonban a németek sem favorizálták, még ha az szervesen kapcsolódott is volna a Német Birodalom életterébe, sokkal inkább megfelelőnek találták, ha a térség atomizálódik, így egy konkurens államalakulatnak az esélye sem merülhetett fel.

A kormány, Telekivel az élen, nagyon kedvezőtlenül reagált a törvényjavaslatra. A propaganda minden eszközével támadták, a cenzúra nem engedte, hogy a nyilasok saját lapjaikban illetve röplapokon kinyomtassák indoklásukat, az integrációt megtestesítő birodalmi gondolatot egyszerűen elhallgatták, így lehetőség nyílt a nyilasok hazaárulóvá minősítésére.

A Házban is minden párt elhatárolódott tőlük, sőt a miniszterelnök július 12-én összeférhetlenségi indítványt tett Hubay és Vágó ellen (igaz, Csia Sándor meg Teleki ellen a kampány és sovén megnyilatkozásai miatt). Július 22-én Teleki beterjesztette a kárpátaljai önkormányzatról szóló törvényjavaslatot. Ezen a napon az ítélőbizottság megszűntnek nyilvánította Hubay és Vágó képviselői megbízatását, amit másnap a képviselőház ülésén jelentettek be.⁸⁰

A kampány következtében egyébként a nyilasok támogatottsága nagymértékben csökkent.⁸¹ A „németkérdés” rendezése végül a 2. bécsi döntéssel „árukapcsolásban” történt meg.

Az igazságügyi miniszter által beterjesztett, a „Nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről” szóló törvényjavaslattal kapcsolatban Vajna Gábor 1941. február 5-én ismertette pártja álláspontját. Eszerint a Nyilaskeresztes Párt azt elvileg elfogadja, de a „nemzetiségi” szó helyett inkább a „faji” vagy a „népiségi” kifejezést ajánlja. Ugyanakkor felteszi a kérdést, hogy „faj-e a zsidóság vagy felekezet?” Mivel a zsidóknak megvan az anyanyelve (héber, jiddis), ezért nem tudja elfogadni azt, „hogy a zsidót anyanyelv hiányában felekezetnek minősítsük.” Még hozzászól: „nem akarjuk mi a zsidókat bántani, hosszú életet kívánunk nekik és jó üzleti lehetőségeket, Európa határain kívül.” Végezetül kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadják el.⁸²

5. 2. 6. A kormányzóhelyettes-választás

1941 végén Horthy betegségekor felmerült az utódlás kérdése. A kormányzóhelyettesi posztra a volt miniszterelnökök, Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás és Törekő Géza, a Kúria elnöke is Horthy Istvánt találta alkalmasnak, akit a kormányzó, saját bevallása szerint „tépelődvé” bár, de szintén elfogadott.⁸³ Ez a lépése azonban egyrészt a legitimisták, másrészt a szélsőjobb ellenérzését vívta ki, mivel az előbbiektől tartottak, hogy ezzel a lépéssel lezárulhat Habsburg Ottó előtt a trónra lépés lehetősége, míg az utóbbiak a jelölt liberális, zsidó – és angolbarát orientációját kifogásolták (miképpen a német politika irányítói is, akik azonban a szövetségesre való tekintettel nyíltan nem léptek fel).

A legitimisták végül úgy voltak hajlandók elfogadni a törvényjavaslatot, ha abban az utódlási jog nem szerepel,⁸⁴ – Horthy ezt az „Emlékirataim”-ban úgy írja le, hogy ez is az ő kifejezett kívánsága volt⁸⁵ – a Magyar Megújulás Nemzetiszocialista Pártszövetség és a Nyilaskeresztes Párt pedig ellene szavazott.

Az 1942: II. tc. a kormányzóhelyettesről kimondta, hogy személyére a kormányzó tesz javaslatot és az országgyűlés két házának együttes ülésén történik a választás. Erre 1942. február 19-én, közfelkiáltással, került sor, amit a *vitéz nagybányai Horthy István úrnak kormányzóhelyettesé megválasztásáról és esküteléről* szóló 1942: II. tc.-kel cikkelyeztek be. Mivel a kérdésben Matolcsy Mátyás nem tette magáévá Szálasiék álláspontját, kilépett a pártból és a kormánypárthoz csatlakozott.⁸⁶

5. 3. Igazságügy

Az előző fejezet végén érintettük egyes nyilas képviselők „törvénytisztelő” magatartását. Ilyen esemény bekövetkezése várható volt, hisz amellet, hogy állandóan kifejezésre juttatták az alkotmányhoz való hűségüket, nem győzték hangsúlyozni az állami és társadalmi berendezkedés megváltoztatásának szükségességét. Keck Antal 1939. június 28-án arra hívta fel a figyelmet, hogy statáriális eljárás a február 4-i elrendelés óta nem indult. Ezért megkérdezte, hogy indokolt-e a fenntartása, illetve javasolta, hogy azt terjesszék ki a valutafibólásra és a fizetési eszközökkel történő visszaélésekre.⁸⁷

A Büntető törvénykönyvet (1878: V. tc.) gyakran kritizálták, hisz azt egy zsidó készítette a liberális korban. Baky László 1939. november 23-án az igazságügyi tárca költségvetésével kapcsolatban elhangzott beszédében arra hívta fel a figyelmet, hogy büntetőtörvénykönyvünk „a súlyos testi sértést, amely a magyar nép vérmérsékletéből és virtusságából származik, súlyosan bünteti, ezzel szemben a sikkasztást, a csalást, a hűtlen kezelést, és minden olyan bűncselekményt, amely a zsidók faji tulajdonságaival némileg összefügg, sokkal enyhébben bírálja el.”⁸⁸ Budinszky László a „Magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről” szóló törvényjavaslat tárgyalásakor kijelentette, hogy új törvénykönyvre van szükség, nem pedig a Csemegi-kódex toldozgatására.⁸⁹

Az 1941-es büdzsé tárgyalásakor Mosonyi Károly kijelentette, hogy a stróman működésével a nemzet egyeteme ellen követ el bűncselekményt. És ugyancsak tőle egy idézet, amely érzékelteti a nyilas frazeológiát: „A magyar jogász nemzet... A mi fajidegen és koridegen jogrendszerünk nemzetközi szellemisége helyett eredeti, népi jogászai tehetségünk fog kiépíteni két olyan ösvényt, amelyek közül az egyik a faj, a család, a nép, másik az egyén, a társadalom és az állam igazi védelme felé halad és a végén összefut egy totális nemzet céljában.”⁹⁰ Budinszky a bírói függetlenség megőrzése hívta fel a figyelmet.⁹¹

Szendrói-Kovács Gyula szerint „a magyar jogászságról akkor történnék meg a megfelelő gondoskodás, ha a harmadik zsidótörvényt...nemcsak meghoznák, hanem a kor követelményeinek megfelelően végre is hajtánák.”⁹² Budinszky 1941 novemberében követelte, hogy az igazságügy minden ágazatából zárják ki az 1939: V. tc. hatálya alá esők mellett azokat is, akiknek zsidó a felesége, félvér a gyereke, akik zsidó felmenőkkel és egyéb zsidó kapcsolatokkal rendelkeznek.⁹³

5. 4. A szociális kérdés

A probléma hangsúlyosan vetődött fel az *Országos Nép és – Családvédelmi Alapról* szóló törvényjavaslat tárgyalásakor. Serényi Miklós 1940. június 24-i beszédében megemlítette, hogy a magyarországi házasságok terméketlenek. Különösen a Dunántúlon alacsony a természetes népszaporulat, az 1205 egykés községből 930 itt található. Egy terjedelmes listát is ismertett a teendőkről, melyek a következők:

- többgyermekes családnak azok számítsanak, ahol minimum 3 gyerek van.
- „Gyermektelen család után az egész vagyon, egy gyermekes család után a vagyon 2/3 része, kétgyermekes család után a vagyon 1/3 része örökség útján a magyar államra száll vissza.”
- Az állam juttassa ezt a vagyont a többgyermekes családoknak.
- A rászoruló házásoknak kölcsön nyújtása, amelyből a visszafizetendő rész a családban születő gyermekek számával csökken.
- „A tízezer pengőn aluli jövedelmű családok a harmadik gyermektől kezdve gyermekenként 10-10%-os adóengedményben részesülnek.”
- Az ennek következtében fellépő költségvetési hiányt az aggregényektől illetve a tízévi házasság után maximum két gyerekkel rendelkező családoktól beszedendő adóból kellene fedezni.
- Ugyancsak az ilyen szülőkön lenne behajtatandó az az összeg, melyből a többgyermekes családok gyermekeinek iskoláztatási költségeire nyújtott kedvezmény illetve mentesség lenne fedezendő.
- „A többgyermekes családoknak lakást adó lakástulajdonosok 1% adózási kedvezmény-

ben részesülnek. Számtalan panasz van arra, hogy különösen zsidó háztulajdonosok egyáltalán nem akarnak többgyermekes családokat befogadni házukba...”

– „Az állam az állások betöltésénél elsősorban többgyermekes családapát vagy pedig többgyermekes családból származó utódokat vehetne figyelembe.”

– „A mezőgazdaságban a többgyermekes családoknál bevezetendő a családi pótlék.”

– A családok vidékről a városba történő költözése csak kormányhatósági engedéllyel lenne lehetséges, mivel a városokban tapasztalható „erkölcsi elfajulás” – amelynek szinte száz százaléka a zsidók az okai – veszélyezteti a családi életet.

– Azon sokgyermekes családok, amelyek már városba költöztek, állami támogatással visszatelepítendő a falvakba. Veszélyes, hogy mintegy 100 ezer zsidó tart Budapesten magyar cselédként.

– A fogamzásgátló szerek forgalomba hozatala szigorítandó.

– „Az egykés községek semmiféle támogatásban nem részesülhetnek.”

Óriási propagandát igényelt, valamint azt, hogy állítsanak fel ingyenes házassági tanácsadó szolgálatot. A törvényjavaslatot azért nem fogadta el, mert úgy látta, hogy a célját nem fogja elérni.⁹⁴

Ugyanezen a napon Matolcsy Mátyás, pártja vezérszónokaként szólt a javaslatához. Teljesen rossznak tarja azt a megoldást, hogy a szociálpolitikai kérdéseket társadalmi, egyesületi úton kívánják rendezni, nem pedig „szerves állami megoldással”. Követeléseik több ponton megegyeznek a nyilasokéval, néhány plusz igény azonban található, mint amilyen a szülési, a beteg, a baleset és a rokkantbiztosítás kiterjesztése a falusiakra, illetve a minimális munkabérek és munkaidő törvényi szabályozása a mezőgazdaságban dolgozókra. A visszatért Felvidékről szólva megállapítja, hogy ott fejlett szociális biztosítási rendszer működött, amelyet azonban nem terjesztettek ki, hanem egy olyan „öszvér-rendeletet” (11.770/1939. M.E. sz. rendelet) hoztak a területre vonatkozóan, amelyben „117 utalás van a cseh biztosítási törvényre és annak alkalmazására.”⁹⁵

5. 5. Kultúrpolitika

1940-ben tárgyalta az országgyűlés a *nyolcosztályos népiskoláról* szóló törvényjavaslatot. A Nyilaskeresztes Párt azt helyesnek és szükségesnek találta, viszont a kormánnyal szembeni bizalmatlansága miatt – mely a törvények, különösen a zsidótörvények, szerintük nem megfelelő, végrehajtására vezethető vissza – nem fogadta el.⁹⁶ Hasonló indokból utasította el a Nyilaskeresztes Front, amelynek álláspontját Paczolay György ismertette. A legnagyobb hibául azt róta fel, hogy közoktatásügyünkre a középosztály szemlélete nyomta rá bélyegét, ami azért gond, mert ebbe a társadalmi rétegbe beépültek a 100 éve betelepült, magyar tradíció nélküli idegen elemek.

Mivel a nevelői intézmények 66%-a felekezeti jellegű, ilyen iskolában tanít a tanítók 55%-a, illetve ilyenbe jár a tanulók 62%-a (ugyanazek az adatok a katolikus iskolák esetében 40, 35 illetve 39% az összesből), ezért arra szólítja fel az egyházakat, hogy ne panaszkodjanak. Mint az első fejezetből láthattuk, a náciizmus kizárólagosságra törekvő ideológia, semmilyen más hatalmat nem fogad el, így az erős társadalmi hatással rendelkező egyházak közéleti szereplését sem nézte jó szemmel.⁹⁷ Rapcsányi László arra hívta fel a kultuszminisztert, hogy ne tűrje el, hogy az iskolákban az oktatói karnak pártpolitikai agitációt kelljen folytatnia.⁹⁸

Az 1941-es költségvetés tárgyalásakor Palló Imre kijelentette, hogy „a szellemi honvédelem a csőd felé halad”, a zsidó erkölcsöt és szellemiséget sugárzó művek túlsúlya figyelhető

meg.⁹⁹ Ugyancsak ő volt az, aki autodafera bízott, amikor a kikeresztelkedett zsidó Szerb Antal „Magyar irodalomtörténet”-ét támadta.¹⁰⁰ Mivel a zsidó tanulóknak „erkölcsromboló” hatást tulajdonítottak, követelték a magyar gyerekektől való teljes szeparációjukat.¹⁰¹

5. 6. Honvédelem

A szélsőjobboldali képviselők a honvédelmi kiadásokat mindig a lehető legnagyobbra kívánták feltornászni. Úgy látták, hogy „semmi összeg se elég arra, hogy a honvédséget korszerűvé fejlesszük.”¹⁰² A háborús szerepvállalás növelése mellett legfontosabb követeléseik a zsidósággal függtek össze. A munkaszolgálat megítélése gyakran került napirendre. Szöllősi Jenő 1940 novemberében azt mondta, hogy a munkaszolgálatra nem tartanak igényt, de ha már megszervezte a kormány, akkor igyekezzen kikényszeríteni a megfelelő munkavégzést, ugyanis egy felmérés szerint – mely szerint „feltűnő jóindulattal” kezelte a kérdést – a normális munkaszolgáltatásnak mindössze 40%-át végzik el. Ez a teljesítmény és a viselkedésük pedig a falvak népét megbotránkoztatja.¹⁰³

Serényi Miklós munkateljesítményüket egy magyar munkás munkájának 10%-ra becsülte. Feháborítónak találta, hogy rengeteg csomagot kapnak, a kincstári koszt így több esetben a moslékban kötött ki, miként azt is kifogásolta, hogy zsidó honvédelmi özvegyek lehetnek.¹⁰⁴ Baky László 1941. november 12-én azt sérelmezte, hogy zsidó származású katonatisztek, illetve akiknek a felesége zsidó származású, még mindig nem teljesítenek katonai szolgálatot. Követelte az eltávolításukat, miként a tartalékos tisztek közül is.¹⁰⁵ Palló Imre viszont 1942 áprilisában úgy találta, hogy „a zsidóságot (...) be kell sorozni és be kell kényszeríteni a lehető legnagyobb számban munkaszolgálatba, mert munkára nagy szükség van.” Követelte, hogy ne adjanak a zsidóknak magyar honvéd egyenruhát, mert azt nem érdemlik meg.¹⁰⁶ Baky László a honvédelmi törvény novellájának tárgyalása kapcsán elhangzott felszólalásában azt kívánta elérni, hogy a munkaszolgálatos zsidókat egyáltalán ne, vagy csak havonta egyszer, szigorú körülmények között látogathassák meg hozzátartozóik. Arra kérte a honvédelmi minisztert, hogy ha egyenruhában teljesítenek munkaszolgálatot, annak színe és szabása élénken üssön el a honvédség uniformisától. Üdvözölte, hogy a vagyonosabb zsidókat – ügyvédek, orvosokat – is bevonultatják, nemcsak a szegényeket, mert így nem tudnak hasznot húzni abból, hogy magyar kollégáik a fronton vannak. Követelte, hogy a bevonultakat adóüggyekben „ne molesztálják.” Megállapította, hogy a harctéri propaganda javult – korábban ő ajánlotta fel a bolsevikok elleni háborús propaganda céljaira a nyilas lapokat¹⁰⁷ –, de azt még fokozni kell.¹⁰⁸ Ezt a törvényjavaslatot valamennyi náci párt elfogadta. Vajna Gábor ugyanekkor azt kívánta, hogy a rémhírek ellen hathatósabb intézkedésekkel lépjenek fel. Halálbüntetést javasolt a katonabujtatásra, a katonaszöktetésre, illetve a fegyveres szolgálat alól való kivonásra bűntörkökkel szemben.¹⁰⁹ Serényi szerint a zsidók örültek, amikor szovjet gépek Budapestet bombázták, sőt még rádióikkal irányították is a repülőket. Így fordulhatott elő, hogy a Lipótvárosban és a Dohány utcában még tévedésből sem hullottak bombák.¹¹⁰

Az 1943-as büdzsé tárgyalásakor az imrédyista Jaross Andor keveselte a honvédelmi tárca bruttó 200 millió pengős emelését, mivel az az áremelkedések miatt valójában csak 40 milliót jelent. Úgy vélte, hogy „egész iparunkat... át kell állítani honvédelmi célra.”¹¹¹ Halmai János ugyanekkor a csendőrségnek a honvédelmi minisztérium alá helyezését szerette volna elérni.¹¹²

Az *Egyszeri hadkötelezettségi adó és rendkívüli hadiadó* elnevezést viselő törvényjavaslat tárgyalásakor Mosonyi Kálmán úgy vélte, hogy a pénzügyminiszter indoka helytelen, misze-

rint a „rendkívüli körülmények között anyagi szolgáltatással járuljanak hozzá az államháztartás rendkívüli kiadásainak fedezésére,” azok, akik nem katonák és honvédelmi munkára sem vehetők igénybe. Szerinte „a hadmentességi adó helyes alap gondolata egyedül az lehet, hogy aki véráldozattal vagy katonai szolgálattal nem veszi ki a részét a háborúból, az hozzon fokozottabb anyagi áldozatot.” Ugyancsak kifogásolta, hogy a 24 és 70 év közötti férfiakra vonatkozna. Helyesebb lenne 60 évre leszállítani a felső korhatárt.¹¹³ Ehhez a kérdéshez kapcsolódva Serényi azt hiányolta, hogy a pénzügyminiszter – a miniszterelnök ígéretével ellentétben – nem terjesztette be a zsidó vagyonadót.¹¹⁴

Vajna Gábor azt követelte, hogy a zsidókat kapcsolják ki a háborúból, rádióikat és telefonjaikat pedig el kell kobozni, vagy elvenni, valamint azt, hogy a zsidók ne kaphassák meg ugyanazt a kitüntetést, amit a harcoló magyar katonák.¹¹⁵

5. 7. A zsidótörvények

A szélsőjobboldal gyakran támadta a második zsidótörvényt, mondván, hogy a környező államokban súlyosabb a szabályozás, ezért várható, hogy azokból is hozzánk fognak bevándorolni. Maróthy Károly a kormányzat szemére hányta, hogy a törvény végrehajtását „nem igyekszik elősegíteni”, holott ez a „kibúvói révén igenis sokkal enyhébb, mint az első zsidótörvény volt.”¹¹⁶ Meglátása szerint esztelenség volt, hogy a zsidóságnak csak a jogi szeparációja történt meg, viszont a vagyona megmaradt, így a gazdasági hatalmát fel tudja használni a magyarsággal szemben. Ezzel azt sikerült elérni, hogy önálló – az országgal ellentétes – kül- és belpolitikát folytatnak, és „célkitűzéseik többé már nem magyar célkitűzések.”¹¹⁷ Vajna Gábor azt hiányolta, hogy a zsidótörvényekhez nem készült végrehajtási utasítás (holott részletes utasítások láttak napvilágot). Követelte a „nemzet megrontásáért” dolgozó zsidók internálótáborokba és börtönökbe zárását.¹¹⁸ A fokozódó nyomást mutatják az olyan követelések, mint Maróthyé, miszerint a zsidóság kitelepítését elő kell készíteni és végre kell hajtani, újabb zsidótörvényekre akkor pedig nincs szükség.¹¹⁹

1941-től azonban egyes képviselők fokozottan kezdték el követelni az újabb zsidótörvényt. Serényi érvként hozta fel, hogy tíz zsidó jövedelme az elmúlt négy évben 2 117 072 pengőről 4 355 438-ra emelkedett, miközben a vagyonuk 24 347 841-ről 42 359 708 pengőre nőtt.¹²⁰ Tatár Imre 1941. február 19-én viszont arra hivatkozott, hogy mivel az előző két zsidótörvény semmit sem ér, és mivel az országban mintegy 800 ezer zsidó van, ezért az újabb szabályozás fokozottan fontos. Ezt támasztja alá Teleki Mihály földművelésügyi miniszter azon kijelentése, hogy az országban lévő 515 ezer katasztrális hold zsidóbirtokból (kitértekkel ez 580 ezer hold) 1940 szeptember 30-tól a jelen időpontig azért tudtak csak 27 ezret kiosztani, mert a második zsidótörvény alapján a tulajdonosok panasszal élhetnek.¹²¹

A házassági törvény módosításáról szóló javaslatot július elsején kezdte el tárgyalni a parlament. Ez a módosításokkal végül fajvédelmi javaslattá alakult, amelyet a Ház általánosságban másnap el is fogadott. A felsőház módosításokkal fogadta el, ezért a két ház közötti ellentétet közös bizottság oldotta fel.

Serényi szerint 1941 végén a zsidóság hatalmasabb volt, mint valaha, és ennek jórészt a belügyminiszter az oka, hisz pl. a kiutasított zsidók visszatérnek, miközben a Dél-Erdélyből menekült magyarokat erőszakkal visszaküldik román területre.¹²² Az izraelita vallásfelekezet jogállásának szabályozása kapcsán Mosonyi arról beszélt, hogy a fajgyalázásról szóló törvényt követően sok az áttérés, főleg a nők körében, a zsidó hitre, amit a jövőben meg kellene akadályozni. A törvényjavaslatról megjegyzi, hogy azt a bekezdést, amely az izraelita felekezetet

törvényesen elismert vallásfelekezetnek nyilvánítja, kihagyná, amúgy támogatja azt¹²³, nemúgy, mint Serényi, aki szerint soha nem fogja elérni a célját.¹²⁴

Vajna egy interpellációjában javasolta a harmadik zsidótörvény mielőbbi beterjesztését, a pajesz kötelező viselését a sárga csillag bevezetéséig, és a zsidók ukrajnai munkatáborokba szállítását.¹²⁵ Tatár Imre a zsidóbirtokról szóló törvényjavaslat (*negyedik zsidótörvény*) tárgyalásakor 1942. május 29-én követelte, hogy egyetlen zsidó se kerülhessen kivételezés alá, még földbérletük se lehessen.¹²⁶ Matolcsy Mátyás szerint két ok miatt sürgető a kérdés rendezése. Az egyik magyar fajvédelmi, a másik külpolitikai. Ez utóbbi nem a németeknek való megfelelés miatt szükséges, hanem azért, „hogy az új Európába méltó módon bekapcsolódhassunk.”¹²⁷

Gosztonyi szerint ideiglenes megoldásként – a végleges felhasználásig – hadiüzemmel kellene nyilvánítani minden 100 holdon felüli zsidó birtokot, melynek élére katonai szolgálatra valamely környékbeli gazdát kellene behívni, aki a honvédelmi törvény hatálya alatt vezetné azt. A sárga csillag bevezetésének késedelmét érthetetlennek tartotta mondván, hogy csak Svájcban és Svédországban vannak hasonló állapotok.¹²⁸

Serényi több interpellációjában is foglalkozott a lakáskérdéssel, és ezzel összefüggésben a zsidók gettókba zárásával. A zsidóknak családokként egy szoba-konyhás lakást juttatott volna a gettókban, melyeket a 30 ezresnél nagyobb városokban kellene felállítani, a kisebb településekre pedig teljes „zsidótlanítás” várna. Minden alkalmat meg kellene adni számukra az önkéntes kivándorlásra.¹²⁹ Sétélmezte, hogy a miniszterelnök azon bejelentése után, hogy a zsidóknak csak kétszobás lakásuk lehet, falbontással a 4-5 szobás lakásokból kétszobásokat alakítottak ki.¹³⁰ 1943 decemberében újfent kijelentette, hogy a lakáskérdés megoldását jelentené a zsidók gettókba szorítása, míg a háború kitörése óta bevándorolt zsidókat ki kellene telepíteni.¹³¹

Palló Imre a zsidók erkölcstelen magatartása miatt azt kívánta elérni, hogy jelöljenek ki számukra külön fürdőket.¹³²

Utószó

A német megszállást követően, amikor is a Gestapo nyomban letartóztatott tizenhárom képviselőt, 1944. március 22-én a Ház üléseit bizonytalan időre elnapolták. Kállay felmentése után Horthy Sztójayt nevezte ki miniszterelnökké, aki május 24-én, amikor az immár csonkaképviselőház megkezdte munkájának folytatását, bemutató beszédében kijelentette: „*Meg akarjuk valósítani a jobboldali és fajvédő politika minden elvi és gyakorlati célkitűzését a zsidók kérdés gyökeres megoldásától kezdve a gazdasági, társadalmi, szociális, népnevelési, jogalkotási és jogszolgáltatási reformokig.*”¹³³

Május 26-án a képviselőház mandátumának egy évvel történő kivételes meghosszabbítása felől határozott, mivel az június 9-én járt volna le és az új választásokat nem lehetett volna lebonyolítani.¹³⁴ Június 2. után hosszabb szünet következett az országgyűlés munkájában, miközben jelentős változások zajlottak le: augusztus 29-én a Sztójay-kormányt Lakatos Géza kormánya váltotta fel. Az új kabinet szeptember 21-én mutatkozott be a képviselőházban. Ebből az alkalomból Kóródy Tibor bírálta az előző kormányt, mivel az – az országgyűlést kikapcsolva – rendeletekkel kormányzott. Az elmúlt hat hónap zsidórendeleteivel kapcsolatban kijelentette, hogy a Budapesten élő 250 ezer zsidó munkaerejét – a legnagyobb munkaerőhiány idején – fel lehetne használni, hisz csak fogyasztanak, de nem termelnek.¹³⁵ Ezzel a beszédével lényegében a zsidók mellett állt ki, hiszen azzal, hogy a munkába állításu-

kat követelte, egyben az országban tartásukra is voksolt, ami összekapcsolva a nemzetgazdaságban való szükségességükkel az életüket jelentette – volna.

Szöllősi Jenő a pártok feloszlását – amit Sztójay augusztus 24-én rendelt el – alkotmányellenesnek találta és annak a kívánságának adott hangot, miszerint a belpolitikát „*át kell állítani világnézeti síkra, arra a világnézeti síkra, amely Berlin felé tekint és onnan várja Magyarország számára a jobb sorsot.*”¹³⁶

A németek szélesebb jobboldali koalícióra kívánták alapozni az új berendezkedést, így az ő sugallatukra kezdeményezték a nyilasok még szeptember folyamán a Törvényhozók Nemzeti Szövetségének a megalakítását. Az alapokmány tervezetét – a nyilas jelleget tompítva – Bárdossy László készítette el. A szövetség megalakításához 130 képviselő járult hozzá, de ténylegesen csak 115-en léptek be, miközben a parlamenti többséghez 150 főre lett volna szükség.

Veesenmayer ugyan azt ajánlotta, hogy a Nemzeti Szövetség kényszerítse ki a kormány lemondását, mindazonközben a nyilasok nem hagytak fel a puccs előkészítésével, amelyre a kiugrási kísérletkor került sor, október 15-én.¹³⁷

Összegzésképpen megállapíthatjuk, hogy a nemzetiszocialista képviselők arányukhoz képest sokszor szólaltak fel a képviselőházban, különösen jelentős volt az interpellációik száma. A felszólalások fő témáit az antiszemita, szociális, németbarát, és az ellenük irányuló támadások elleni védekező hozzászólások jelentették.

Irodalom

Gergely–Glatz–Pölöskei: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Bp., 1991.

Horthy Miklós titkos iratai. Szerk.: *Szinai Miklós, Szűcs László.* Bp., 1962.

Horthy Miklós: Emlékirataim. Bp., 1992.

Karsai Elek: Szálasi naplója. Bp., 1978.

Képviselőházi Napló 1935–(1940)

Képviselőházi Napló 1939–1944.

Kis Aladár: Az olasz fasizmus. In: A fasiszta ideológia. Szerk.: Bakonyiné Ficúra Judit. Bp., 1983.

Lackó Miklós: Nyilasok, nemzetiszocialisták 1935–1944. Bp., 1966.

Magyar Nemzet, 1940. október 4.

Magyarország története 1918–1919, 1919–1945. Főszerk.: *Ránki György.* Bp., 1976.

Magyarország, 1939. augusztus 27.

Pesti Hírlap, 1939. május 20.

Pintér István: A kényszerpályára szavazott ország. In: Parlamenti

képviselőválasztások 1920–1990. Szerk.: Földes György, Hubai László. Bp., 1994.

Polányi Károly: Fasizmus, demokrácia, ipari társadalom. Bp., 1986.

Rozsnyói Ágnes: A nyilasok kapcsolatai a náci Németországgal In: Magyarország 1944 Német megszállás. Szerk.: Vargyai Gyula, Almási János. Bp., 1994.

Sipos Péter: Őrségváltás szavazócédulákkal – 1935. In: Parlamenti képviselőválasztások 1920–1990.

Szakács Kálmán: Kaszák keresztetek. Bp., 1983.

Tilkovszky Lóránt: A nyilasok törvényjavaslata a nemzetiségi kérdés rendezéséről. In: Századok 1965/6.

Jegyzetek

1. Idézi Kis Aladár: Az olasz fasizmus című tanulmányát.
2. A fejezet főleg Szakács Kálmán: Kaszás-keresztesek című művére támaszkodik.
3. Gergely-Glatz-Pölöskei 278.
4. Uo. 314.
5. Lackó Miklós 52.
6. Gergely-Glatz-Pölöskei 424-432.
7. Uo. 470-475.
8. Lackó Miklós 210-211.
9. Karsai Elek: Szálasi naplója. Bp., 1978.
10. Lackó Miklós 266-268.
11. Képviselőházi Napló 1939-1944 VI. kötet 121. ülés 307.
12. Lackó Miklós 267.
13. Sipos Péter: Őrségváltás szavazócédulákkal - 1935. In: Parlamenti képviselőválasztások 1920-1990.
14. Képviselőházi Napló 1935-(1940) V. kötet 81. ülés 135.
15. Uo. X. 145. 118., 119.
16. Uo. XII. 208. 601.
17. Uo. XVII. 294. 579.
18. Uo. XVIII. 292. 447.
19. Uo. XVIII. 292. 447.
20. Uo. XVIII. 304. 221.
21. Uo. XVIII. 310. 482.
22. Uo. XVIII. 310. 516.
23. Uo. XIX. 325. 508.
24. Uo. XIX. 325. 511.
25. Uo. XIX. 315. 10.
26. Lackó Miklós 185.
27. Pest vármegye alispánja ekkor Endre László volt, aki a zsidók kevesebb mint 10%-ának adott igazolást választójogukról.
28. Az adatok Pintér István már idézett tanulmányából származnak.
29. Pesti Hírlap, 1939. május 20.
30. Képviselőházi Napló 1939-1944. I. 6. 59.
31. Uo. I. 6. 63.
32. Uo. IV. 71. 184.
33. Uo. IV. 71. 184.
34. Uo. III. 51. 85.
35. Uo. I. 11. 276.
36. „A NYKP szociális osztálya kiveszi a munkásság sorsát a szociáldemokrata szakszervezetek kezéből” (Magyarország 1939. augusztus 27.)
37. Karsai Elek 43.
38. Lackó Miklós 241.
39. Karsai Elek 43.
40. Képviselőházi Napló 1939-1944 VIII.
41. Uo. XVII. 334. 196.
42. Uo. VIII. 155. 549.
43. Uo. XIII. 254. 192.
44. Uo. XV. 303. 153.
45. Uo. XV. 303. 184.
46. Képviselőházi Napló 1935-(40) XIX. 331. 840.
47. Képviselőházi Napló 1939-1944 I. 6. 65.
48. Uo. I. 6. 105.
49. Uo. I. 18. 440.
50. Uo. VIII. 151. 356.
51. Uo. VIII. 151. 358.
52. Uo. I. 17. 356.
53. Uo. I. 17. 361.
54. Uo. XIII. 263. 438.
55. Uo. I. 18. 380.
56. Uo. II. 31. 114.
57. Uo. XI. 221. 428.
58. Uo. I. 6. 105.
59. Uo. I. 18. 391.
60. Uo. IV. 66. 65.
61. Uo. 78. 399.
62. Uo. I. 21. 495.
63. Uo. II. 33. 152.
64. Uo. III. 51. 69.
65. Uo. VIII. 161. 960.
66. Uo. III. 58. 434-459.
67. Uo. VII. 149. 204.
68. Uo. VII. 149. 204.
69. Sombor-Schweinitzer József rendőrfőtanácsos jelentése Éliássy Sándor budapesti rendőrfőkapitánynak a nyilasok államsínyre irányuló szervezkedéséről és annak leleplezéséről. In: Horthy Miklós titkos iratai. Szerk.: Szinai Miklós, Szűcs László. 224-232.
70. Lackó Miklós 229.
71. Képviselőházi Napló 1935-(40). XX. 343. 274.
72. Képviselőházi Napló 1939-44. I. 6. 59.
73. Uo. I. 6. 98.
74. Uo. VI. 111. 68.
75. Uo. VI. 114. 178.
76. Uo. IV. 66. 62.

77. A nyilasok előző négy törvényjavaslatát „el-süllyesztették” az országgyűlésben.
78. Uo. VI. 115. 195.
79. Polányi Károly 324.
80. A törvényjavaslat és fogadtatásának ismer-tetése nagyban támaszkodott Tilkovszky Lóránt: A nyilasok törvényjavaslata a nem-zetiségi kérdés rendezéséről című tanul-mányára In: Századok 1965/6. 1247–1258.
81. A Magyar Nemzet 1940. október 4-i szá-ma szerint a Nyilaskeresztes Párt 55-60 ezer nyilvántartott és igazolvánnyal rendelkező tagja közül több mint 30 ez-ren léptek ki.
82. Képviselőházi Napló 1939–44. IX. 174. 138.
83. Horthy Miklós: Emlékirataim 259.
84. Magyarország története 1918–1919, 1919–1945 1074.
85. Horthy Miklós: Emlékirataim 259.
86. Lackó Miklós 268.
87. Uo. I. 11. 282.
88. Uo. III. 56. 347
89. Uo. VI. 118. 274.
90. Uo. VII. 150. 227.
91. Uo. VII. 150. 247.
92. Uo. VII. 150. 263.
93. Uo. XI. 219. 235.
94. Uo. VI. 121. 313.
95. Uo. VI. 121. 321.
96. Uo. VI. 109. 5.
97. Uo. VI. 109. 8.
98. Uo. VI. 112. 87.
99. Uo. VIII. 157. 700.
100. Uo. XVI. 318. 479.
101. Uo. XI. 221. 416.
102. Uo. VII. 152. 377.
103. Uo. VII. 151. 351.
104. Uo. XVIII. 343. 184.
105. Uo. XI. 218. 196.
106. Uo. XIII. 254. 209.
107. Uo. XI. 218. 196.
108. Uo. XIV. 272. 174.
109. Uo. XIV. 272. 178.
110. Uo. XV. 308. 531.
111. Uo. XV. 309. 543.
112. Uo. XV. 309. 583.
113. Uo. XVI. 320. 555.
114. Uo. XVI. 321. 580.
115. Uo. XVIII. 343. 162.
116. Uo. V. 95. 193.
117. Uo. VI. 112. 113.
118. Uo. VI. 112. 121.
119. Uo. VII. 137. 61.
120. Uo. IX. 178. 327.
121. Uo. IX. 182. 455.
122. Képviselőházi Napló 1939–1944 XI. 221. 415.
123. Uo. XII. 237. 596.
124. Uo. XII. 236. 564.
125. Uo. XIII. 254. 198.
126. Uo. XIII. 259. 295.
127. Uo. XIII. 261. 338.
128. Uo. XIII. 263. 425.
129. Uo. XIV. 271. 155.
130. Uo. XV. 308. 531.
131. Uo. XVIII. 348. 492.
132. Uo. XIV. 275. 287.
133. Uo. XIX. 364. 243.
134. Uo. XIX. 366. 253.
135. Uo. XIX. 366. 264.
136. Uo. IX. 368. 263.
137. Rozsnyói Ágnes: A nyilasok kapcsolatai a náci Németországgal. In: Magyarország 1944 Német megszállás. Szerk.: Vargyai Gyula, Almási János. Bp., 1994.

Névmutató*

Abonyi Ferenc

Baky László (1898–1946) csendőrtiszt; nem-zetiszocialista képviselő. A Sztójay-kormány belügyi államtitkára, a magyarországi zsidó de-portálások egyik fő szervezője. 1946-ban ki-

*Azon nemzetiszocialista képviselőknek a ne-vét, akik szerepelnek a dolgozatban **vastag** betűvel; akik nem, azokét *kurzívval* írtam.

végezték.

Balogh István, ifj.

Budinszky László (1895–1946) ügyvéd; nyi-las képviselő. A Szálasi-kormányban igazság-ügyminiszter, 1946-ban kivégezték.

Csia Sándor

Csoór Lajos

Eitner Ákos

Eitner Sándor

Festetics Sándor, gr. (1882–1956)

Gál Csaba

Gosztonyi Sándor

Gruber Lajos

Halmi János (Halmay)

Hubay Kálmán (1902–1946) újságíró, nemzetiszocialista képviselő 1940-ig, amikor a nemzetiségi törvényjavaslat miatt megfosztották mandátumától; 1941-ben megromlott a viszonya Szálasival, átlépett a Magyar Nemzeti Szocialista Pártba. Szálasi Kultúrirodája élére állította. 1946-ban kivégezték.

Incze Antal

Jandl Lajos

Keck Antal

Kerekes Béla ügyvédjelölt. A nyilas propagandaminisztériumban államtitkár.

Kóródy Tibor (1904–?) ügyvéd, újságíró, nyilas képviselő. Később az Imrédy-párthoz csatlakozott.

Kovarcz Emil

Krancz Rajmund

Kuhajda Vilmos

Lill János – 28

Magyary-Kossa István

Maróthy (Meizler) Károly (1897–1964)

ügyvéd, újságíró, nemzetiszocialista képviselő.

Matolcsy Mátyás (1905–1953) 1946-ban 10 év fegyházbüntetést kapott.

Matolcsy Tamás

Mecsér András

Meskó Zoltán (1883–1959) nemzetiszocialista képviselő. 1946-ban 10 év fegyházbüntetésre ítélték.

Mokcsay Dezső

Mosonyi Kálmán

Nagy László

Nesz Ferenc

Nyireő Andor

Orosz Mihály

Paczolay György

Pálffy Fidél, gr. (1895–1946) 1939-es győri

mandátumát megsemmisítették. A Szálasi-kormányban földművelésügyi miniszter.

Palló Imre

Pándi (Pölcz) Antal

Papp József

Polányi Károly

Pröhle Sándor

Rác Kálmán (1888–1951) 1944-ben a németek Mauthausenbe vitték, ahonnan szeptemberben szabadult. 1948-tól Svájcban élt.

Rajniss Ferenc (1893–1946) újságíró, politikus. Szálasi kormányában vallás- és közoktatásügyi miniszter. 1946-ban kivégezték.

Rapcsányi László (1904–?) polgári iskolai tanár, nyilas képviselő.

Serényi Miklós, gr. (1898–1970) életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélték, 1956-ban kiszabadult. Bostonban telepedett le, ahol múzeumőr volt.

Szemere Béla

Szendrői-Kovács Gyula (Kovács)

Szóllósi Jenő

Tatár Imre

Tauffer Gábor

Tóth János

Vágó Pál mérnök, nyilas képviselő. Mandátumától a nemzetiségi törvényjavaslat miatt fosztották meg. 1944. október 16. után árfolyambiztos, november 29-től közellátásügyi államtitkár.

Vajna Gábor (1891–1946) nyilas képviselő, 1944. október 16-tól belügyminiszter. 1946-ban kivégezték.

Wirth Károly (1909–?) 1944. november 20. után a Magyar Ipari Munkások Országos Szövetsége szervezőbizottságának elnöke. 15 év fegyházbüntetésre ítélték, amnesztiával szabadult.

Zimmer Ferenc, ifj.

Zeöld Imre Péter

Zsengellér József